

Dział I: Azja.

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń :

- a) wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji
- b) wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji
- c) wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej
- d) wymienia największe rzeki Azji
- e) wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej
- f) wyjaśnia znaczenie terminu wulkanizm
- g) odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji
- h) wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku
- i) wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji
- j) wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej
- k) określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- l) wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii
- m) wymienia główne uprawy w Japonii
- n) określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- o) lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach
- p) wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej
- q) określa położenie geograficzne Indii
- r) porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę
- s) wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie
- t) wyjaśnia znaczenie terminu slamsy
- u) wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania
- v) wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania
- w) określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu
- x) wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej
- y) wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata
- b) charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji
- c) przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji
- d) omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji
- e) omawia strefy roślinne Azji
- f) omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji
- g) wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy
- h) wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa
- i) wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki
- j) charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii
- k) omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych
- l) omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii
- m) przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych
- n) określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej

- o) omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach
- p) przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia
- q) omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach
- r) omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego
- s) podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach
- t) omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej
- u) charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową
- v) omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu
- w) omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej
- x) przedstawia cele organizacji OPEC

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej
- b) omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji
- c) charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej
- d) omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji
- e) omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych
- f) wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji
- g) opisuje przebieg trzęsienia ziemi
- h) omawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji
- i) opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii
- j) omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii
- k) omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii
- l) omawia cechy gospodarki Chin
- m) analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych
- n) charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin
- o) przedstawia problemy demograficzne Indii
- p) omawia system kastowy w Indiach
- q) przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji
- r) analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu
- s) charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii
- t) omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie
- u) omawia wpływ religii na życie muzułmanów
- v) przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki
- b) omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych
- c) przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi
- d) omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu
- e) omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej
- f) wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii
- g) analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii
- h) charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej
- i) uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie
- j) przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych

- k) omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin
- l) omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach
- m) charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju
- n) omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu
- o) omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów
- b) udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych
- c) omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami
- d) ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych
- e) wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji
- f) wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej
- g) ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii
- h) omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową
- i) opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny
- j) analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

Dział II: Afryka.

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- b) wymienia strefy klimatyczne Afryki
- c) wymienia największe rzeki i jeziora Afryki
- d) wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce
- e) wymienia główne uprawy w Afryce
- f) wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej
- g) wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki
- h) wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki
- i) wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem
- j) wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem
- k) określa położenie geograficzne Kenii
- l) wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki
- b) wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów
- c) charakteryzuje sieć rzeczna i jeziora Afryki
- d) omawia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce
- e) charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki
- f) przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych
- g) omawia przemysł wydobywczy w Afryce
- h) wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej
- i) analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu
- j) przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki
- b) omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej
- c) omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu
- d) omawia gospodarkę w strefie Sahelu
- e) omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych
- f) przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki
- g) omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce
- h) omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii
- i) opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii
- j) wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO
- k) opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych
- b) wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej
- c) omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu
- d) omawia typy rolnictwa w Afryce
- e) przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce
- f) omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii
- g) omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce
- h) omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce
- b) wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu
- c) ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej
- d) przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim
- e) przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii
- f) określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii
- g) przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki

Dział III: Ameryka

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) określa położenie geograficzne Ameryki
- b) wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową
- c) wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie
- d) wyjaśnia znaczenie terminów: tornado, cyklon tropikalny
- e) wskazuje na mapie Aleję Tornad
- f) wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku
- g) określa położenie geograficzne Amazonii
- h) omawia florę i faunę lasów równikowych
- i) podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu
- j) wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę
- k) wyjaśnia znaczenie terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis

- l) wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie
- m) wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie
- n) przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- o) wymienia główne uprawy na terenie Kanady
- p) wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej
- q) określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych
- r) wyjaśnia znaczenie terminów: produkt światowy brutto, technopolia
- s) wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych
- t) wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej
- b) podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki
- c) wymienia strefy klimatyczne Ameryki
- d) omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych
- e) podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się
- f) podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii
- g) omawia cechy klimatu Amazonii
- h) podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki
- i) przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej
- j) analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej
- k) przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- l) omawia ukształtowanie powierzchni Kanady
- m) przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady
- n) omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu
- o) opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych
- p) wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej
- q) omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki
- b) omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki
- c) porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce
- d) charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- e) omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych
- f) podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii
- g) opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii
- h) omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki
- i) omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu
- j) omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł
- k) podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie
- l) podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej
- m) przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej
- n) przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu
- o) omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych
- p) omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce
- b) omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce
- c) przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce
- d) omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii
- e) podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii
- f) przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce
- g) przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce
- h) określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej
- i) omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie
- j) opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady
- k) charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych
- l) omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych
- m) omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych
- b) przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji
- c) przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii
- d) omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej
- e) opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych
- f) wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie
- g) omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu
- h) ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych
- i) ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych

Dział IV: Australia i Oceania. Obszary okołobiegunowe.

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) określa położenie geograficzne Australii i Oceanii
- b) wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy
- c) wyjaśnia znaczenie terminu basen artezyjski
- d) wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii
- e) przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych
- f) wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie
- g) określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych
- h) wyjaśnia znaczenie terminów: góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki
- i) wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki
- j) wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki
- k) wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii
- b) charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii
- c) wymienia strefy klimatyczne w Australii
- d) charakteryzuje wody powierzchniowe Australii
- e) omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii
- f) omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej
- g) wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych
- h) charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki
- i) wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów
- b) omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej
- c) omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii
- d) charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii
- e) omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych
- f) przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii
- g) opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych
- h) charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia
- i) opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat
- b) omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii
- c) wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów
- d) omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii
- e) porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki
- f) wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową
- g) prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych
- h) wyjaśnia status prawny Antarktydy

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii
- b) wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii
- c) określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych
- d) charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie na podstawie dostępnych źródeł
- e) omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł